

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **I.**, bytom **K.**, zastúpenej JUDr. Richardom Kovalčíkom, advokátom, so sídlom v Košiciach, Rázusova č. 1, proti odporcovi **I.**, bytom **K.**, zastúpenému JUDr. Vladimírom Kotusom, advokátom, so sídlom v Košiciach, Žižkova č. 6, **o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvoде**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 24 C 238/2010, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 29. apríla 2014, sp. zn. 7 CoP 53/2014, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom z 28.októbra 2013, č. k. 24 C 238/2010-563 manželstvo navrhovateľky a odporcu rozviedol. Maloleté deti E.E., narodenú X. a M.M., narodeného X. zveril do osobnej starostlivosti navrhovateľky, ktorá je zároveň oprávnená maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok. Odporcu zaviazal prispievať na výživu maloletej E. sumou 250,- eur mesačne na výživu maloletého M. sumou 200,- eur mesačne, vždy do 15 dňa každého kalendárneho mesiaca vopred k rukám navrhovateľky. Určil, že odporca je oprávnený stýkať sa s maloletými deťmi každý párný týždeň s maloletou E. od štvrtka 18,00 hod. do nedele 17,00 hod. a s maloletým M. od štvrtka 15,00 hod. do nedele 18,00 hod., každé zimné prázdniny párneho kalendárneho roka v čase od 9,00 hod. dňa 24.12. do 10,00 hod. dňa 25.12. príslušného kalendárneho roka a v čase od 9,00 hod. dňa 31.12. príslušného kalendárneho roka do 18,00 hod. dňa 6.1. nasledujúceho kalendárneho roka, každé zimné prázdniny nepárneho kalendárneho roka v čase od 10,00 hod. dňa 25.12. do 17,00 hod. dňa 30.12. príslušného kalendárneho roka,

každé jarné prázdniny nepárneho kalendárneho roka v čase od 9,00 hod. prvého dňa prázdnin do 17,00 hod. posledného dňa prázdnin príslušného kalendárneho roka, každé veľkonočné sviatky nepárneho kalendárneho roka v čase od 9,00 hod. nedele do 17,00 hod. veľkonočného pondelka príslušného kalendárneho roka, letné školské prázdniny každého kalendárneho roka v čase od 9,00 hod. dňa 8.7. do 17,00 hod. dňa 22.7. a v čase od 9,00 hod. dňa 8.8. do 17,00 hod. dňa 22.8., tak že so odporca deti prevezme a tie i odovzdá v mieste bydliska navrhovateľky pred jej bytom. Účastníkom nepriznal právo na náhradu trov konania a zároveň rozhodol, že o trovách štátu rozhodne samostatným uznesením. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že nejde o prechodný a krátkodobý nesúlad medzi manželmi. Manželia spolu nežijú viac ako tri roky v spoločnej domácnosti, nehospodária spolu, intímne sa nestýkajú, medzi nimi je vzájomné citové odcudzenie a strata dôvery, teda došlo k vážnemu rozvratu ich vzťahov. K úprave rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, pri zvažovaní o vhodnosti zveriť deti do osobnej striedavej starostlivosti poukázal na to, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že rodičia nedokážu kultivovane zvládnuť ambivalentné názory na výchovu, nevedia sa dohodnúť a hľadať riešenia na výchovné problémy a to napriek pomerne dlhej doby, ktorá uplynula od podania návrhu na rozvod, kedy už prebehol proces tzv. psychorozvodu a emocionálneho odpútania. Zverenie detí do striedavej starostlivosti rodičov vyžaduje zjednotenie očakávania na dieťa zo strany oboch rodičov. Pokiaľ je dieťa vystavené odlišným, prípadne až protichodným očakávaniam, pôsobí to na jeho sebahodnotenie, psychický stav, rozvoj sebaúcty. Ďalší dôvod svedčiaci v neprospech rozhodnutia o striedavej starostlivosti je skutočnosť priamo súvisiaca so zákonnou podmienkou záujmu maloletých detí a lepším zaistením ich potrieb. Model striedavej starostlivosti realizovaný rodičmi v období od februára 2011 do marca 2012 sa neosvedčil. Maloletý M. žil v emocionálne veľmi záťažovej situácii, strácal pocit domova, bezpečia, lásky a starostlivosti v dôsledku striedania výchovnej starostlivosti u oddelene žijúcich rodičov. Žil v neustálom napätí, čo sa prejavovalo regresným a neurotickým vývinom. Maloletá E. veľmi ťažko znášala rozchod rodičov a každotýždenné odchody z domova u matky i z domova u otca, striedavá výchova mala zlý vplyv na jej psychiku, vrátane školského prospechu. Predbežnému opatreniu podaného matkou detí na ich zverenie do jej starostlivosti súd vyhovel (uznesenie Okresného súdu Košice I z 26. marca 2012, č. k. 18 P 4/2011), ktoré rozhodnutie založil práve na tom, že zachovanie dovtedy realizovaného modelu striedavej starostlivosti sa neosvedčil, faktický výkon starostlivosti nemal presne určené pravidlá, komplikoval život detí, u ktorých sa začalo prejavovať zmenené správanie a vyvolával konflikty medzi rodičmi. V čase

rozhodovania (28. októbra 2013) fungoval súdom nariadený model výlučnej osobnej starostlivosti matky už po dobu 1 a pol roka. Tento model sa osvedčil a mal priaznivý vplyv na psychický vývoj maloletých detí, čo mal súd preukázané zo znaleckého posudku psychológa PhDr. Eugena Čížeka z 8. januára 2013, z výpovede matky a aj z vyjadrení kolízneho opatrovníka maloletých detí. Súd mal za to, že model starostlivosti, nariadený predbežným opatrením, ktorým zveril deti do osobnej starostlivosti matky v spojení so široko nastavenou možnosťou styku detí s otcom napĺňa záujem maloletých detí a zaisťuje ich potreby lepšie, ako model striedavej starostlivosti. Pri skúmaní otázky komu majú byť maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti vychádzal zo znaleckých posudkov z odboru psychológie, z ktorých vyplynulo, že obaja rodičia majú rovnaký, vysoko pozitívny a silný vzťah k obom deťom, ani u jedného z nich neboli zaznamenané patologické kontraindikácie, obaja majú snahu participovať na výchove detí a disponujú dostatočnými predpokladmi, aby deťom zabezpečili riadnu výchovu. Pri rozhodovaní zohľadňoval u maloletej E. preferenciu matky, ktorú vníma ako prioritnú osobu svojho života a to v súvislosti s predpubertálnym obdobím, v ktorom sa nachádza a to aj v súvislosti s osobnostnými črtami rodičov. Maloletý M. vstupuje do školy, čo kladie zvýšené nároky na jeho disciplínu. Matka kladie na jeho správanie a výkony väčšie požiadavky. Tiež poukázal na to, že odporca má plnoletú dcéru z prvého manželstva, je už starým otcom, má vnúčatá, ktoré sú takmer vo veku, ako sú jeho deti pochádzajúce z tohto manželstva. Odporca sa identifikoval do akejsi dvojroly. Bude dôležité, aby v budúcnosti dokázal diferencovať, že ako otec má za úlohu svoje deti vychovávať, viesť k zodpovednosti a dôslednosti, stanoviť medze, hranice. Ako starý otec vnúčatá nevychováva. Vzhľadom na osobnostnú štruktúru, vzájomné citové väzby rodičov a detí, konštatoval, že matka má v súčasnosti, v danom veku detí lepšie predpoklady na výchovu, čo však neznižuje schopnosti a predpoklady u otca, ide len o to, že otcom poskytovaná starostlivosť je kvalitatívne na inej úrovni. Pri rozhodovaní o rozsahu vyživovacej povinnosti otca vychádzal zo schopností, možností a majetkových pomerov na strane otca, ale aj pomerov matky. Na základe týchto kritérií určil výšku výživného na maloletú E. vo výške 250,- eur a na maloletého M. vo výške 200,- eur majú za to, že zohľadňuje kritéria stanovené v § 75 ods. 1 Zákona o rodine. Pri úprave styku, keďže sa rodičia nedohodli, vychádzal z úpravy obsiahnutej v predbežnom opatrení. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 144 O.s.p.

Krajský súd v Košiciach na základe odvolania odporcu voči výrokom o zverení detí do osobnej starostlivosti navrhovateľky, určenia výživného odporcu na maloleté deti a určenia

styku odporcu s maloletými deťmi rozsudkom z 29. apríla 2014, sp. zn. 7 CoP 53/2014 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutých častiach ako vecne správny potvrdil ako vecne správny. Konštatoval, že odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa je presvedčivé, s ktorými závermi sa odvolací súd plne stotožnil. Na zvýraznenie správnosti dôvodov rozhodnutia dodal, že z § 24 ods. 2 Zákona o rodine vyplýva, že hmotnoprávnymi podmienkami pre nariadenie striedavej starostlivosti, ktoré musia byť splnené kumulatívne sú, že obaja rodičia sú spôsobilí dieťa vychovávať, obidvaja rodičia majú o osobnú starostlivosť o dieťa záujem, striedavá starostlivosť je v záujme dieťaťa a takýmto spôsobom budú lepšie zaistené potreby dieťaťa. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že obidvaja rodičia sú spôsobilí deti vychovávať a že obidvaja majú o osobnú starostlivosť o deti záujem. Súd prvého stupňa, ktorý sa zaoberal aj ďalšími dvoma podmienkami nevyhnutnými pre zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti (či výchova detí je v záujme detí a či takto budú lepšie zaistené ich potreby) sa týmito skutočnosťami zaoberal veľmi dôsledne, precízne. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil so záverom súdu prvého stupňa o nevhodnosti nariadenia striedavej starostlivosti u maloletých detí a dôvodmi uvedenými v odôvodnení napadnutého rozsudku. Za prioritnú prekážku striedavej starostlivosti považoval odvolací súd skutočnosť, že striedavá starostlivosť o deti na základe dohody rodičov nezabezpečovala potreby detí lepšie, nakoľko neustálym vytrhávaním detí z toho ktorého prostredia došlo k nepriaznivým dôsledkom na psychický, emocionálny a sociálny vývin detí. U maloletej E. došlo i k zhoršeniu školského prospechu a u maloletého M. až k pomočovaniu. Až ingerencia súdu do pomerov účastníkov konania formou nariadenia predbežného opatrenia, ktorým boli deti zverené do osobnej starostlivosti matky, stabilizovala psychiku maloletých detí. Zmenou takéhoto modelu starostlivosti existuje zvýšené riziko opätovnej neurotizácie detí. Odvolací súd sa stotožnil aj s úpravou styku odporcu s maloletými deťmi. Rovnako sa stotožnil aj s určením rozsahu výživného pre maloleté deti na čas po rozvode, ktorý zodpovedá zákonným kritériám určovania výživného vyplývajúcim zo zákonných ustanovení citovaných v napadnutom rozsudku.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca. Prípustnosť dovolania odôvodnil jeho nepreskúmateľnosťou pre jeho nedostatočnú odôvodnenosť až arbitrárnosť, teda je postihnutý vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, týmto postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, ako aj nesprávnym právnym posúdením veci. Žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Poukázal na to, že odôvodnenie rozsudku je nepresvedčivé,

bez logickej konzistentnosti, až arbitrárne. Závery odvolacieho súdu považuje za závery v priamom rozpore s obsahom spisu a zároveň v ňom absentujú úvahy súdu, prečo sa vôbec nevyporiadal s niektorými dôkazmi. Odôvodnením rozsudku bolo porušené právo odporcu na spravodlivý proces. Nepreskúmateľnosť rozsudku vo vzťahu k potvrdenému výroku o zverení maloletých detí matke vidí v tom, že odvolací súd na námietku odporcu poukazovaním na negatívny vzťah detí k priateľovi matky len konštatoval, že nebolo preukázané, že by jej vzťah s iným mužom negatívne zasahoval do vzťahu detí k odporcovi. Takéto závery súdu nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, navyše odvolací súd neodpovedal na zásadné zistenia získané znaleckým dokazovaním v znaleckom posudku znalkyne PhDr. Capovej. Je toho názoru, že odvolací súd vzhľadom na tak závažnú námietku otca s poukazovaním na závery znaleckého dokazovania nemohol rozhodnúť bez pojednávania, nakoľko bolo bez akýchkoľvek pochybností potrebné doplniť dokazovanie, prípadne dokazovanie zopakovať. Odvolací súd nereflektoval na rozsiahlu judikatúru vo vzťahu ku skutočnosti, že ani nedostatočná komunikácia medzi rodičmi maloletých detí nie je dôvodom na zamietnutie striedavej starostlivosti. Pri rozhodovaní o výživnom nezohľadnil skutočnosť, že odporca sa o maloleté deti stará takmer tretinu mesiaca, no najmä nesprávne súd pri určení výživného vychádzal zo zisku spoločnosti 2011 Lovint Slovakia s.r.o., v ktorej je odporca jediným spoločníkom a konateľom, ktorý nebol rozdelený na vyplatenie z dôvodu strát spoločnosti v predchádzajúcich obdobiach. Odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa čo do určenia výživného, ale aplikoval iné ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité (§ 63 ods. 2 Zákona o rodine), teda vychádzal z akéhosi predpokladaného príjmu. Má teda za to, že odvolací súd mal správne v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. minimálne vyzvať odporcu aby sa k použitiu takéhoto ustanovenia vyjadril, ak nie aj nariadiť pojednávanie. Odporca sa v dôsledku tohto nesprávneho postupu odvolacieho súdu nemal možnosť efektívne brániť. Poukázal tiež na to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 241 ods. 2 písm. c) O.s.p.). Dôvodom pre záver súdu, že deti nie je možné zveriť do striedavej starostlivosti účastníkov konania založil na súhrne viacerých okolností a dôvodov, pričom jedným z takýchto dôvodov mala byť absencia kvalifikovanej komunikácie medzi rodičmi. Je toho názoru, že, že súdom tvrdená nedostatočná komunikácia medzi navrhovateľkou a odporcom nevyplýva z vykonaného dokazovania. Komunikácia medzi nimi, čo nemôže poprieť ani navrhovateľka je na vysoko inteligentnej úrovni. Spolu komunikujú v otázke odovzdávania si detí ohľadne realizácie styku odporcu s maloletými deťmi, konzultujú nákupy oblečenia ako aj školských potrieb resp. potrieb pre záujmové aktivity maloletých,

všetky zásadné otázky týkajúce sa výchovy detí, pričom aj keď niektorý z rodičov má odlišný postoj k riešeniu problému nikdy ani jeden z rodičov neurobil niečo vyslovene proti vôli druhého rodiča. Vzájomne sa informujú o zdravotnom stave detí, o chorobách a iných skutočnostiach. Odporca poukázal na to, že súd sám konštatoval, že okolnosti osobnostnej štruktúry, vzájomnej citovej väzby rodičov a detí neznižujú schopnosti a predpoklady starostlivosti u otca, ide len o to, že otcom poskytovaná starostlivosť je kvalitatívne na inej úrovni. Uviedol, že minimálne materiálna úroveň, ktorú môže odporca svojim deťom poskytnúť je vyššia ako majú maloleté deti u navrhovateľky, nakoľko u odporcu má každé maloleté dieťa vlastnú izbu a navzájom sa nevyrušujú pri príprave do školy a ani pri hre kedy každé dieťa sa chce hrať iným spôsobom. Je toho názoru, že u neho je emocionálnejšie vhodnejšie prostredie pre maloleté deti, nakoľko maloleté deti neprijali partnera navrhovateľky a v súčasnosti s ním nekomunikujú, nerešpektujú ho ako svojho nevlastného otca, iba ho trpia ako partnera navrhovateľky. Vzhľadom na to, že je toho názoru, že v danom prípade sú splnené všetky podmienky pre nariadenie striedavej starostlivosti rodičov o maloleté deti, nesúhlasí s navrhnutou úpravou styku odporcu s maloletými deťmi. Namietal tiež, že nie je možné, aby súd pri rozhodovaní vo veci samej ponechal úpravu styku nariadenú už predbežným opatrením. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie NS SR 2 Cdo 281/2008. Vo vzťahu určenia výživného odporcu na maloleté deti súd nedostatočne zistil skutkový stav a nesprávne vec posúdil po právnej stránke. Je toho názoru, že výška vyživovacej povinnosti k maloletej E. nemôže zodpovedať sume 500,- eur za predpokladu, že obaja rodičia sa na výžive maloletej podieľajú rovnakým dielom (250,- eur mesačne navrhovateľka a 250,- eur mesačne odporca). To rovnako platí pre maloletého M., je toho názoru, že mesačné výdavky sú v sume 400,- eur. Príjem navrhovateľky a odporcu je približne na rovnakej úrovni (za rok 2013 u odporcu 2013 cca 1 100,- eur, u navrhovateľky 1 157,- eur). Súd tiež nezohľadnil pri určovaní výšky výživného, že odporca sa podieľa na starostlivosti o maloleté deti v priemerne minimálne 10 krát do mesiaca. Pri určení výživného súd tiež nevychádzal z aktuálnych informácií v čase svojho rozhodovania. Nie je vlastníkom nehnuteľností v okrese Gelnica, obci Smolník, ktoré nehnuteľnosti odpredal za účelom získania finančných prostriedkov s cieľom ich použitia na vykrytie jeho finančných záväzkov. Nesprávnosť postupu súdu videl aj v tom, že započítal do výšky príjmov aj zisk spoločnosti Lovint Slovakia s.r.o. za rok 2011, hoci tento bol použitý na úhradu strát tejto spoločnosti v rokoch 2010 a 2009.

Navrhovateľka navrhla dovolaciemu súdu dovolanie odporcu odmietnuť. Uviedla, že prípustnosť dovolania v danej veci nie je v tomto prípade daná s poukazom na § 238 ods. 4

O.s.p. Taktiež je toho názoru, že odporcovi postupom súdu nebola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno týmto opravným prostriedkom napadnúť. V zmysle § 236 ods. 1 O.s.p. možno totiž dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, iba ak to zákon pripúšťa.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Tento mimoriadny opravný prostriedok je prípustný proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. a proti rozsudku odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 238 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. Podľa štvrtého odseku § 238 O.s.p. však dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

V danom prípade dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým sa rozhodlo vo veci upravenej Zákonom o rodine (o návrhu na úpravu práv a povinností voči maloletým deťom na čas po rozvode manželstva), pričom nejde o rozsudok o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení. Napadnutý rozsudok teda nevykazuje znaky rozsudku, proti ktorému je dovolanie prípustné, ale znaky rozsudku, v prípade ktorého je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená (§ 238 ods. 4 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné

aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Prípustnosť dovolania odporcu z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva – napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), odvolací súd v tejto veci dosiaľ nezaujal záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.), napadnutým je potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

So zreteľom na to by dovolanie odporcu bolo procesne prípustné, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. O vadu uvedenú v tomto ustanovení ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania odporcu preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodit'.

Dovolateľ zastáva názor, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., v dôsledku nepreskúmateľnosti, až arbitrárnosti odvolacieho rozsudku, ako aj, že odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa čo do určenia výživného, ale aplikoval iné ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom

rozhodovaní veci nebolo použité (§ 63 ods. 2 Zákona o rodine), teda vychádzal z akéhosi predpokladaného príjmu.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania.

Vady konania vymedzené v zhora citovaných častiach ustanovenia § 237 O.s.p. sú porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, toto právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Ruiz Torija c/a Španielsko z 9. decembra 1994, séria A č. 303-A), Komisie (napr. stanovisko vo veci E.R.T. c/a Španielsko z roku 1993, sťažnosť č. 18390/91) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (nález z 12. mája 2004 sp. zn. I. ÚS 226/03) treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

Povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vyporiada i so špecifickými námietkami účastníka; porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na druhej strane sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite, skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky i s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadne riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

Ak potom nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania.

Ústavný súd podľa konštantnej judikatúry (pozri IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho

rozhodnutia, ktoré jasne, zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a ochranou proti takému uplatneniu (I. ÚS 241/07).

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku (v danom prípade aj s poukazom na § 211 O.s.p.) súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie uznesenia bolo presvedčivé.

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p. ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej ako aj právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvého stupňa, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že ďalšie závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvého stupňa. Odvolací súd prirodzene musí odpovedať na podstatné a právne významné dôvody odvolania a nemôže sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplniť ďalšie dôvody. Inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené nielen čl. 46 ods. 1 ústavy, ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol

rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. skonštatoval správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvého stupňa a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia prvostupňového súdu doplnil ďalšie dôvody, pre ktoré toto rozhodnutie potvrdil. Taktiež sa v dostatočnom rozsahu vysporiadal s námietkami a tvrdeniami odporcu uvedenými v odvolaní. Jeho rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd postačujúco odôvodnil svoj rozsudok, ktorým nadviazal na rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý ako vecne správny potvrdil. Podľa dovolacieho súdu nižšie súdy dostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia; ich zdôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákona na odôvodnenie rozsudku (§ 157 ods. 2 O.s.p.), je v ňom vysvetlené, z ktorých dôkazov pri rozhodovaní vychádzali aj ako vec – zistený skutkový stav – právne posúdili. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku dovolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu; takýto prístup reflektuje aj ostatne citovanú judikatúru ESLP. V prípade, ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvého stupňa, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie dovolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorým – ako už bolo spomenuté – tvorí jeden celok.

Dovolateľ ďalej uviedol, že odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa čo do určenia výživného, ale aplikoval iné ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité (§ 63 ods. 2 Zákona o rodine), teda vychádzal z akéhosi predpokladaného príjmu, odvolací súd mal správne v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p.

minimálne vyzvať odporcu aby sa k použitiu takéhoto ustanovenia vyjadril, ak nie aj nariadiť pojednávanie.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania a je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, c/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, d/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

V predmetnej veci je zrejmé, že odvolací súd sa stotožnil s dôvodmi rozsudku súdu prvého stupňa, teda mal za to, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav a o veci aj správne rozhodol, súd prvého stupňa rozhodol v predmetnej veci na pojednávaní, nerozhodoval o konaní vo veci porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a nejde tu ani o verejný záujem, keďže nejde o veci týkajúce sa v rôznych súvislostiach väčšieho okruhu osôb, napr. spory týkajúce sa územného celku sídliska a pod. Dohovor o ľudských právach a základných slobodách nevyžaduje a ani z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nemožno vysledovať, že by sa malo na všetkých súdnych inštanciách pojednávanie vykonávať verejne. Ak teda rozhodoval súd prvého stupňa na pojednávaní, odvolací súd v zásade nemusí nariadiť pojednávanie. Odvolací súd však vždy môže nariadiť pojednávanie, ak to považuje za potrebné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k právnomu záveru, že tým, že odvolací súd vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie v zmysle ustanovenia § 214 ods. 1, 2 O.s.p., nebola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Nedošlo k znemožneniu realizácie jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jej práv a právom chránených záujmov. Dovolací súd poukazuje na tú skutočnosť, že za postup súdu odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom v zmysle citovaného zákonného ustanovenia, nie je možné považovať postup súdu v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami. Nedošlo preto k závadnému procesnému postupu súdu, ktorým by sa dovolateľovi znemožnila

realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhajenia a ochrany jej práv a právom chránených záujmov v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

K námietke dovolateľa, že odvolací súd aplikoval iné ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité (§ 63 ods. 2 Zákona o rodine), dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že vyššie uvedená námietka dovolateľa nie je dôvodná.

Z vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa a odôvodnenia rozsudku súdom prvého stupňa je nesporné, že pri určovaní výživného na maloleté deti vychádzal zo zákonných ustanovení Zákona o rodine (§ 24, § 62 až § 65 a § 75, aj keď všetky tieto ustanovenia neuviedol v odôvodnení svojho rozhodnutie. Nie je možné súhlasiť s tvrdením dovolateľa, že odvolací súd aplikoval iné ustanovenie právneho predpisu, ktoré nebolo pri doterajšom rozhodovaní veci použité.

Podľa § 63 ods. 2 Zákona o rodine u rodiča, ktorý má príjmy z inej než závislej činnosti podliehajúcej dani z príjmu, súd neberie do úvahy výdavky, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť alebo ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť v takom rozsahu v súvislosti s touto činnosťou, a možnosti a schopnosti povinného posudzuje podľa predpokladaného príjmu, aký by povinný dosiahol, ak by tieto výdavky nerealizoval.

Súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu odôvodnil možnosti, schopnosti a majetkové pomery odporcu (ale aj navrhovateľky) vo vzťahu k plneniu vyživovacej povinnosti aj s prihliadnutím na § 63 Zákona o rodine (započítanie zisku do príjmov odporcu). Zdôraznenie odvolacieho súdu, že pri výdavkoch sa prihliada na § 63 ods. 2 Zákona o rodine nie je možné kvalifikovať ako aplikovanie iného ustanovenia právneho predpisu, ktorý nebol pri doterajšom rozhodovaní veci použitý. Odvolací súd sa neodchýlil od kvalifikácie príjmov odporcu súdom prvého stupňa a z nich určenú vyživovaciu povinnosť voči maloletým deťom, nevychádzal z predpokladaného príjmu odporcu.

K námietke dovolateľa týkajúcej sa nedostatkov pri vykonaní a hodnotení dôkazov, dovolací súd uvádza, že táto námietka dovolateľky nie je dôvodná, pretože súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú

v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (§ 120 ods. 1 O.s.p.) a nie účastníka konania. Ak súd v priebehu konania nevykoná všetky navrhované dôkazy, nezakladá to vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., lebo to nemožno považovať za odňatie možnosti konať pred súdom (R 125/1999, R 6/2000).

V zmysle § 132 O.s.p. dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci. Nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, no táto skutočnosť ešte sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (pre úplnosť treba dodať, že nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je samostatným dovolacím dôvodom ani vtedy, keď je dovolanie procesne prípustné – vid' § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p.).

K námietke dovolateľa, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní, samotné nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (vid' aj R 43/2003 a R 54/2012). Nejde totiž o vadu konania vymenovanú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Keďže dovolateľom bol tento dovolací dôvod uplatnený v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov. Za odňatie možnosti konať pred súdom v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv či požiadaviek odporcu. Tým ale nemohlo dôjsť k porušeniu práva odporcu na spravodlivý súdny proces. Do práva na spravodlivý proces totiž – ako už bolo spomenuté – nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa rozhodlo v súlade s jeho požiadavkami (I. ÚS 50/04).

Dovolací súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu otázky dôvodnosti a opodstatnenosti dovolania (t. j. danosti dovolacieho dôvodu v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), pokiaľ nedospeje k záveru, že dovolanie je procesne prípustné. V prejednávanej veci pri skúmaní otázky prípustnosti dovolania bolo zistené, že tento opravný prostriedok navrhovateľa nesmeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustný (nie je podaný proti žiadnemu z rozhodnutí uvedených v § 238 ods. 1 až 3 O.s.p., v dovolacom konaní nevyšli najavo procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a nepreukázala sa navrhovateľom tvrdená existencia procesnej vady uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p.).

V danom prípade dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné a vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli zistené. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie odporcu ako neprípustné podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Dovolací súd žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. septembra 2014

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová